

Першыя працэнты з Лювэнскага капіталу

На працы шасімі гадоў свайго існа- насьць беларускай справе і грунтоўнае ваныч беларускі акадэмікі асяродак у не разуменне дазвалі яму пойніць ўніверситету з чаргі, пасыль Прагі, ўключыцца у так важную праблему, Мюнхену і Марбургу, цэнтральную па- зыцію ў галіне інтелектуальнага фар- факультета паводле нацыянальных па- трэбай, асабістых зацікаўленняў і ад- раў. Ня будзем увайходзіць у гісторыю гэлага асяродку, бо яна ўжо даволі ло- бра ведамая чытачу «Бацькаўшчыны» із шматлікіх рэптаражаў да інфармацыйных артыкулаў аб беларускім жыцці ў Лювэне. Затрымаемся аднік на часіну над разглядам тое харэктэрнае рысы, якія якай рожнікі яго ад усіх дасосленіш беларускіх акадэмікіх асяродкаў на эміграцыі, у васабіўнасці ад тых, якія былі заснаваны ў першыя пасыль дру- гой сусветнай вайны.

Яшчэ ў Празе і асабітва пазней у Мюнхене, Марбургу ды іншых меншых беларускіх акадэмікіх асяродках на Немеччыні студэнкамі моладзь накіроўвалася на факультэты сціслых навук, разлічваючы, што ў вастаўніх эміграцыйных жыцціях факультеты гуманістычных навукаў не дадуць належнага матэрыяльнага забясьпечання. Апрача гэтага, УНІРА-аўская ды IPO-аўская дзеянікі адмаяўлялісі даўца стылістыкі студэнтам гуманістычных факультетаў. Такім чынам амаль усе беларускія акадэмікі моладзь аптынулася на такіх факультэтах, як мэдыцына, інжынерыя, агрономія і т. п. і рэдкім вынікам быў 5 маладых акадэмікіў. Чатыры з пасыродаў іх напісалі дыпломавыя працы на беларускіх тэмам і такім чынам узбагацілі навуковую літаратуру аб Беларусі. Паводле слоў ведамага бельгійскага на- вукоўца праф. Леклерка, адчынілі новыя, дагэтуль навядамыя бачыны для навуковага съвету Захаду. Дзеля даклад-нейшай інфармацыі нашага чытчика, па- даю ніжэй тэмы.

Магістар сціслынна-палітычных на- вук Уладзімір Цывірка напісаў працу на тэму: «Рэзывіцё прыгону на Беларусі ад 14 да 16 ст. ст.». Аб'ем працы 100 б. машинапісу. Тэма харэктэрна ўдалым насытленнем цэласці праблемы. На аснове багатай дакументаціі паказаны нағатыўны ўплыў Польшчы на раз- віццё сялянскай праблемы ў Вялікім Княстве Літоўскім.

Магістар сціслынна-палітычных на- вук Аляксандар Марговіч напісаў працу на тэму: «Прыгон на Беларусі пад расей- скай акупацыяй ад другой паловы 18 ст. да 1861 г.». Аб'ем працы 100 б. машинапісу. Тэма адзначаеца багаццем дакументаціі і сціслым навуковым падыходам. Аўтар іх піша доказаў эканамічныя занадтадараскага сялянства за часы расей- скай акупацыі. Трэба адметіць, што абедзве ўспамянутыя тэммы твораць да пэў- най меры адну цэласць. У часе абаро- ны тэмамі Ганнай Аляксандровічай на- ходзіліся падрхтаваныя фахоўчай балюча адчуваўся ў нашым эміграцый- ным жыцці так, што сялянскім грамадзкім, як і палітычным. У гэтым асноўнай заслуга а. Роберта Ван Каўэлэрта, сакратара КДБС. Лішнім, хіба, тут будзе гаварыць, што тым, што гэта чалазек высокага ін- лекту і вялікай культуры. Ягона адда- новымі кропінкамі. Прымене найлепшыя шу гаспадаром.

І мне рупіць твая доля! —
З паміж хлопцамі-кавалераў
Быў адзін такі тут жох,
Што сябе занадта мерыў
І ў хлапцоўскасць сяваю верыў,
І мей рызыкі на трох.
Стай за Ганнай валачыцца:
Хвалікі гэты, Дамянік —
На каханкі ён павык,
Абы толькі падражніца.
Толькі-ж тут не пашанціла,
Як ён лістам ёй ні слай,
Як рука вус ні круціла,
Як вачыма ні ўськідаў.
Ён зь сябрамі закладаўся
Сэрца Ганні паланіц.
У два тыдні — пахвалиўся —
Ганна будзе дух раниц,
Будзе зь ім шукаць спаканінья
І патупіцца усім,
І ўсе выпаўніць жаданіні —
Хоць у пекла пойдзе зь ім.

Зачалося ўсё з пустога,
Але скончылася так,
Што наш дока, зух і гора,
Сам улюкаўся, бядак.
Жабраком хадзіў за ёю,
Ёю жыў і сініў яе;
Ён на ведае спакою,
Мысьль аб ёй жыць не дае.
«Эх, дурніца-ж я, дурніца!
Вось дастукаўся чаго!»
А Гануся-чараўніца
Пасымхалася зь яго.
— Ші-ж ты хочаш маёй муки?
Ці на бачыш, як тужу?
Я на ўсё пайду: і руки
На сябре я наляжу!
І сябе са мной загубіш —
Да таго ты давядзеш,
Але той, каго галубіш,
Не, на прыйдзе — на прыжджэш!..

IV
У іскрах зымярканія
Ружовага зязыння
Дзінек на спакой адпльвае,
Дзяняк замірае,
Дзінек спачывае
З усыхам яснымі каханіні.
І вочы Вэнэры
Празь ѿмінья дзіверы
Зірнулі лагодна, прыветна,
І нач незаметна,
Бы ўдоўка ўсясьветна,
У вэлум адзелася шэры.
Выпоўзаюць мрокі
На тыя сутокі,
Дзе неба зблілося зь зямлёю;
Ідуць грамадою,
Трасуць барадою,
Бы страшца дзяняк яснавокі.
А месяць двурогі
З далекай дарогі
Спусціць на зямлю свае ніці,
Блішчыць на ракіце,
І ціха пад жыцце
Туман пралаўзае бязногі.
Зямля занямела.
У лесе нясымела
Ачненца лісток на галіне.
І зынчка ў глыбіне —
Мільгне і загіне —
Пагасыне сльядок яе белы.
І мрок і блісканыне
Спакой і дрыжаныне
Зыліліся ў супаднія тоны.
У цемры зыніканія
Ёсьць іскры сівітанія —
Разумнае волі законы.

Чырвань заходу цымнела.
Над зямлёю мрок нясымела
Калыхнуў сваім крылом.
Вол у полі скончыў дзела,
Шоў дамоў з гаспадаром.

пажаданыі посыпеху ў Вашай далейшай навуковай працы. Я спадзялося пабачыць вашыя працы ў друку».

Мгр. гістарычных навук Янка Залруд- ник напісаў працу на тэму: «Першая ву- відзінія Вялікага Княства Літоўскага з Поль- чай 1385—1386 г. г.». Аб'ем 70 б. ма- шынапісу. Праца насытвяле ў васнду- мі гістарычны і юрыдычны аспект ву-

нікі. Гістарычных навук Паўла Урбін напісаў працу на тэму: «Вялікое Кня- ўдзесці Вялікага Княства Літоўскага з Поль- чай 1492—1506 г. г.». Аб'ем 84 б. ма- шынапісу. Праца гэтая зъяўля- еца нарысам палітычных дачыненій із- паміж Вялікага Княства Літоўскага з Поль- чай і Маскоўшчынай.

Аб усіх гэтых працах трэба адметыць, што побач іх навуковыя вартасцы, яны зъяўляюцца багатай гісторычнай прэтендэнтнай, і некаторая часць беларускіх вартасціў, і належаць на падыходы на ўсход, дзе пашыраныя беларускія геаграфічныя на- зовы балтыйскага (паіхнаму летувіскага) паходжаніні, гэта і ёсць летувіскія этнографічныя тэртыоры, на працы аўтараў здаўдзяў засмыліваныя Беларусамі. Але гэты аргумент мае адно толькі палітычныя асновы, але не навуковыя. Аргументы беларускіх вуччын, што пытаныне геаграфічных назовіў на Беларусі балтыйскага паходжаніні ня мае нічога супольнага з працамі асымілі- віві. Летувісці, але вязынцы з тэорыяй падыходаў засмыліваныя Беларусамі. Гэты аргумент мае адно толькі палітычныя асновы, але не навуковыя. Аргументы беларускіх вуччын, што пытаныне геаграфічных назовіў на Беларусі балтыйскага паходжаніні ня мае нічога супольнага з працамі асымілі- віві. Летувісці, але вязынцы з тэорыяй падыходаў засмыліваныя Беларусамі. Гэты аргумент мае адно толькі палітычныя асновы, але не навуковыя. Аргументы беларускіх вуччын, што пытаныне геаграфічных назовіў на Беларусі балтыйскага паходжаніні ня мае нічога супольнага з працамі асымілі- віві. Летувісці, але вязынцы з тэорыяй падыходаў засмыліваныя Беларусамі. Гэты аргумент мае адно толькі палітычныя асновы, але не навуковыя. Аргументы беларускіх вуччын, што пытаныне геаграфічных назовіў на Беларусі балтыйскага паходжаніні ня мае нічога супольнага з працамі асымілі- віві. Летувісці, але вязынцы з тэорыяй падыходаў засмыліваныя Беларусамі. Гэты аргумент мае адно толькі палітычныя асновы, але не навуковыя. Аргументы беларускіх вуччын, што пытаныне геаграфічных назовіў на Беларусі балтыйскага паходжаніні ня мае нічога супольнага з працамі асымілі- віві. Летувісці, але вязынцы з тэорыяй падыходаў засмыліваныя Беларусамі. Гэты аргумент мае адно толькі палітычныя асновы, але не навуковыя. Аргументы беларускіх вуччын, што пытаныне геаграфічных назовіў на Беларусі балтыйскага паходжаніні ня мае нічога супольнага з працамі асымілі- віві. Летувісці, але вязынцы з тэорыяй падыходаў засмыліваныя Беларусамі. Гэты аргумент мае адно толькі палітычныя асновы, але не навуковыя. Аргументы беларускіх вуччын, што пытаныне геаграфічных назовіў на Беларусі балтыйскага паходжаніні ня мае нічога супольнага з працамі асымілі- віві. Летувісці, але вязынцы з тэорыяй падыходаў засмыліваныя Беларусамі. Гэты аргумент мае адно толькі палітычныя асновы, але не навуковыя. Аргументы беларускіх вуччын, што пытаныне геаграфічных назовіў на Беларусі балтыйскага паходжаніні ня мае нічога супольнага з працамі асымілі- віві. Летувісці, але вязынцы з тэорыяй падыходаў засмыліваныя Беларусамі. Гэты аргумент мае адно толькі палітычныя асновы, але не навуковыя. Аргументы беларускіх вуччын, што пытаныне геаграфічных назовіў на Беларусі балтыйскага паходжаніні ня мае нічога супольнага з працамі асымілі- віві. Летувісці, але вязынцы з тэорыяй падыходаў засмыліваныя Беларусамі. Гэты аргумент мае адно толькі палітычныя асновы, але не навуковыя. Аргументы беларускіх вуччын, што пытаныне геаграфічных назовіў на Беларусі балтыйскага паходжаніні ня мае нічога супольнага з працамі асымілі- віві. Летувісці, але вязынцы з тэорыяй падыходаў засмыліваныя Беларусамі. Гэты аргумент мае адно толькі палітычныя асновы, але не навуковыя. Аргументы беларускіх вуччын, што пытаныне геаграфічных назовіў на Беларусі балтыйскага паходжаніні ня мае нічога супольнага з працамі асымілі- віві. Летувісці, але вязынцы з тэорыяй падыходаў засмыліваныя Беларусамі. Гэты аргумент мае адно толькі палітычныя асновы, але не навуковыя. Аргументы беларускіх вуччын, што пытаныне геаграфічных назовіў на Беларусі балтыйскага паходжаніні ня мае нічога супольнага з працамі асымілі- віві. Летувісці, але вязынцы з тэорыяй падыходаў засмыліваныя Беларусамі. Гэты аргумент мае адно толькі палітычныя асновы, але не навуковыя. Аргументы беларускіх вуччын, што пытаныне геаграфічных назовіў на Беларусі балтыйскага паходжаніні ня мае нічога супольнага з працамі асымілі- віві. Летувісці, але вязынцы з тэорыяй падыходаў засмыліваныя Беларусамі. Гэты аргумент мае адно толькі палітычныя асновы, але не навуковыя. Аргументы беларускіх вуччын, што пытаныне геаграфічных назовіў на Беларусі балтыйскага паходжаніні ня мае нічога супольнага з працамі асымілі- віві. Летувісці, але вязынцы з тэорыяй падыходаў засмыліваныя Беларусамі. Гэты аргумент мае адно толькі палітычныя асновы, але не навуковыя. Аргументы беларускіх вуччын, што пытаныне геаграфічных назовіў на Беларусі балтыйскага паходжаніні ня мае нічога супольнага з працамі асымілі- віві. Летувісці, але вязынцы з тэорыяй падыходаў засмыліваныя Беларусамі. Гэты аргумент мае адно толькі палітычныя асновы, але не навуковыя. Аргументы беларускіх вуччын, што пытаныне геаграфічных назовіў на Беларусі балтыйскага паходжаніні ня мае нічога супольнага з працамі асымілі- віві. Летувісці, але вязынцы з тэорыяй падыходаў засмыліваныя Беларусамі. Гэты аргумент мае адно толькі палітычныя асновы, але не навуковыя. Аргументы беларускіх вуччын, што пытаныне геаграфічных назовіў на Беларусі балтыйскага паходжаніні ня мае нічога супольнага з працамі асымілі- віві. Летувісці, але вязынцы з тэорыяй падыходаў засмыліваныя Беларусамі. Гэты аргумент мае адно толькі палітычныя асновы, але не навуковыя. Аргументы беларускіх вуччын, што пытаныне геаграфічных назовіў на Беларусі балтыйскага паходжаніні ня мае нічога супольнага з працамі асымілі- віві. Летувісці, але вязынцы з тэорыяй падыходаў засмыліваныя Беларусамі. Гэты аргумент мае адно толькі палітычныя асновы, але не навуковыя. Аргументы беларускіх вуччын, што пытаныне геаграфічных назовіў на Беларусі балтыйскага паходжаніні ня мае нічога супольнага з працамі асымілі- віві. Летувісці, але вязынцы з тэорыяй падыходаў засмыліваныя Беларусамі. Гэты аргумент мае адно толькі палітычныя асновы, але не навуковыя. Аргументы беларускіх вуччын, што пытаныне геаграфічных назовіў на Беларусі балтыйскага паходжаніні ня мае нічога супольнага з працамі асымілі- віві. Летувісці, але вязынцы з тэорыяй падыходаў засмыліваныя Беларусамі. Гэты аргумент мае адно толькі палітычныя асновы, але не навуковыя. Аргументы беларускіх вуччын, што пытаныне геаграфічных назовіў на Беларусі балтыйскага паходжаніні ня мае нічога супольнага з працамі асымілі- віві. Летувісці, але вязынцы з тэорыяй падыходаў засмыліваныя Беларусамі. Гэты аргумент мае адно толькі палітычныя асновы, але не навуковыя. Аргументы беларускіх вуччын, што пытаныне геаграфічных назовіў на Беларусі балтыйскага паходжаніні ня мае нічога супольнага з працамі асымілі- віві. Летувісці, але в

Трэці Зыезд Беларускіх Савецкіх Пісьменьнікаў

(Працяг. Гл. у №№ 39—40 і 41)

БЕСЬПЯЧНІЙ ЛАІЦЬ НЕМІЦАУ, ЧЫМ КАЛГАСНЫХ СТАРШЫНЯУ.

Занядбайшы тэматику «рабочае клясы», беларускія літаратары выкарыстоўвалі ахвятнай тэматыку венскую. Можа тады, што з гэтага боку ляччай абыходзіць ідэйна-палітычнае сільле? — Белалапілка ў Неміцамі бясыпачнай лаіцы, чым старшыню калгасу ці дырэктара МТС.

З «ваенных» твораў Броўка адзначыў у сваім дакладзе аповесць «На ростах» Я. Коласа, якой гэты апошні зачончвае сваю палескую трылётню. «Аповесць», — кажа дакладчык, — «строгая па кампазіцыі, яркая па образах і напісанія багацейшай мовай».

«Буйнай падзеяй», — сэцвярджае даць Броўка, — «для беларускай савецкай літаратуры за гэтыя гады зьяўляецца выхад рамана Піліпа Пестрака «Сустронемес на барыкадах». Гэта — твор аб змаганні беларускага народу супраць белапольскіх акупантараў». На гэледзячы на «пэўную рыхласць кампазіцый» і на тое, што «ў рамане некаторыя дзеючыя асобы напісаны і схематычна», «старшыня» пахваліў Пестрака за тое, што «аўтар умела выкryў твар беларускіх наўянінаў і кулакоў», а таксама «паслюп та звязні сялянскіх работніцкай грамады».

Пасля гэтага Броўка пачалічае далей творы пра натхнёнае геройствам беларускіх савецкіх людзей:

«Асобным выданнем в'яшчаў раман Мікалая Лынковіча «Векампны дні». Першая кніга раману ахопліве ранын этап усенароднай барацьбы. Аўтар працуе цяпер над другой кнігай. Першы і галоўны недахот твору — расыцягнутасць, што выклікае кампазіцыйную рыхласць».

«Іван Мелех у рамане «Мінскі напрамак» малое апошні этап вызваленія Беларусі. Мелех упіршыню ў беларускай літаратуре паказве шырокасць аба-гульненне ваенных аперацый на французскіх вайнах і кіраунікоў гэтых аперацый».

Акрамя гэтага Тарас Халкевіч напісаў аповесць «Рэха ў гарах», у якой паказвае «любоў чхаславацкага народу да краіны Саветаў».

Мікола Садківіч прысьвяціў беларускай гісторыі другую частку раману «Георгій (!) Скарэйна».

Аб «гераічных подзывігах» пісаіл і падэты: А. Куляшоў напісаў пазору «Граніца»; М. Лужкін — «Кладкі Градоўскага»; А. Вялікі — «Ідзі, мой сын» і «Родная кучніца», «у якой паэта дасягнуў пэўных поспехаў у справе вынаходчычнай канфітуткі, тады як многія рабочыя творы яго былі адзначаны бес-канфіктнайсцю».

Параўноўваючы колькасць пазору да колькасці прозы, Броўка прызнаў аднак, што «пасты ў пароўнанні з празаікім зрабілі малу».

У драматургіі ў справе паказу мінулага Броўка адзначыў такія творы: «Брэсцкая крэпасць» К. Губарэвіча, «Георгій эпічных палотнаў», такіх твораў, якія-б

(!) Скарэйна» М. Клімковіча, «Шчасце з асаблівай паўнатай адлюстроўвалі нашу сэнсіянішнью рэчаіснасць, найбольш ярка паказавалі-б вобразы нашых герояў-сучаснікаў».

Проза ў сваім рахіце не адстае ад пазору:

«Бывае цяжка знайсці розніцу паміж звычайным, сухім газетным нарыкам і апавяданнем: сюжэт адсутнічае, фантазіі ніякі, мова прымітывная, шырая. Чытаеш і дзівішся, як гэта бездапаможна».

Каб вылячыцца ад рахітычнасці ды выкарасацца з твара моўнае прымітыву: «Сынніці, шэрасці і сухіх газетных нарысаў, Броўка выпісвае беларускім пісьменьнікам рэзор»:

«Асабліва востра сягоныя мы павінны пастаўіць перед сваёй пісьменьніцкай пісменьніцкай арганізацыяй Беларусі задачу павышэння майстэрства. У роўнай меры яна стаіць перед празаікамі і паэтомі, пе-

рэзістаромі для дзяцей — усё пра партызанскае мінулае, пра дыкія вайны, а пра сучаснае амаль нічога няма».

«А капіт глянцуць, што зроблена намі ў гэтым рэччу для дзяцей — усё пра партызанскае мінулае, пра дыкія вайны, а пра сучаснае амаль нічога няма».

«Няма ў нас кніг, якія выхоўвалі-б у нашага дзяцей любоў да роднага краю. І часта мы тое, што пачынаем, не даводзім да канца. Колькі год назад вялася пугарка аб напісаныі кнігі ад літніх падарожжаків нашых школьнікаў. Так на гэвонцы справа й кончылася».

РАХІТЫЧНЫЕ БЛІЗНЯТЫ САВЕЦКАЕ ПАЭЗІ

З купінкі дзіцячай літаратуры Броўка пераскочіў на новую купінку — «на падавую пазыцыю жыцьця, каб дапамагаць народу ў яго постуце наперад». Адсюль ён падаў каманду паэтам раўніца на «вельмі прыклад настаўніка савецкай пазорі Владзіміра Маякоўскага». Аднак, калі Броўка ўзліс за апену вершаў аб «шматганным жыцьці», што зьяўляюцца «найбольш апаратурайнай зброяй пазорі», дык з купінкі яму прышлося лезьці ў заражанне рахітычнасці зарыфмаванасці:

«Наша беларуская савецкая пазорі, асабліва лірычна, як можа пахваліцца сваімі дасягненнямі. Мне здаецца, ясноўная бядя ў тым, што мы слаба ведаем жыцьцё, не знаходзімся ў самым асяроддзі з яго падзеяў, а наглядаем за ім як-бы збоку. У пастаў не хапае съмесьці ў пастаноўцы праблемы, у вобразных паказе, а адолью часта зъяўляецца штамп. Гэта-ж праўда, што многія вершы нашых паэтіў не адрозніў аднін ад другога. Вазьмезе вершы на агульнаядомныя тэмзы ну, як, скажам, пераўтварэнні прыроды. Яны вельмі нагадваюць рахітычных блізнят».

«Адрыў ад жыцьця — аснаўная наша бядя».

Акрамя «аснаўное бяды» ёсьць у Броўкі беды і другарадныя:

«Сёнянка асабліва не хапае ў нашай беларускай савецкай пазорі широкіх,

з самага стварэння НТС яго не пакідаюць заўсёднія правалы і бесыпера-

Зь ім дзячынка не ласкава?
Ну, што праўда, малады?

— Так, бабуся мая: пакахаў я дзяў-
Паказаў, як нікога ніколі!

Праза ў папаў у няволю,
Праза ў мене няма, бабка, долі.

І хадеў-бы я кінчыць яе, ды на кіну...

Праза ў, праза ў, я, чарадзейку, я гіну!

Дай-жы, дай-жы ты радачку мене і зба-
Я ня ведаю сну і спакою!

Каб яна так хадзіла за мною,
Як хадзіў і хаджу я за ёю.

Дай папомсціца мне за яе знева-
жэнне!

Вырви з сэчыя суздром насланое на-
сеньне!

— Ну, напэўна-ж ёсьць прычына,
Калі кіпіц зь цябе яна?

Ой, хлапчына-малайчына,
Справа штоўцы тут цімана!

Вось падбачым! — бабка ўсталала,

Вады конаўку ўзяла,

Пашантала, паплявала, —

Страх на хлопца навяла.

— Я бяду

Навяду,

А бяду

Адвяду

На лясы,

Верасы,

На бары,

Амшары,

На гогы,

На моры,

На пусташ-аблогі,

На безлюдзь-дарогі,

У пушчы,

У гушчы,

У чистае поле,

У гіблыя ролі,

У нетры глухія,

У багны нямыя,
Ад сэрца, ад дому —
Ліхое ліхому.

Марматаала заклінаньне

Бабка ўпаўгаласце,

— Будзе, хлопча, табе зданыне. —

Дамянік затросця.

— На, на воду паўглядайся...

Вочы ты цяпер заплющ...

Што ні здаца — не лякайся...

Стань, съялпы, як дзень відущ!

Строга кажа варажбітка.

Зноў затросця Дамянік,

З плеч на землю спала съвітка,

І прыліп яму язык.

— Тфу, ты, ліха! што са мною?

Што за чортава чмута!?

Хтось рукою касцяцюю

Пастрашаў мяне з кута!

Бачыў з лесу хтось дыбае,

І съявлел ў тым баку,

А яна, яго любая,

Чараўніца гэта злая,

Падае яму руку.

— Між табою і дзячынай

Хтось мілейшы ёй стаіць,

І цябе па тэй прычыне

Ёй нік не палюбіць.

Съмерць іх толькі і разлучыць —

Так зълобіліся яны...

Не паможа, не навучыць

Знахар самы увіхны.

— Чмуціш ты і лжэц, старая!

Гвалтам я ўзьмэ вазьму!

І падбачым, хто прайграе —

Трасца будзе ў бок яму! —

Раз пад вечар між жытамі
Ганна з поля йшла адна;

З каласкамі, як з братамі,

Забаўлялася яна.

Жоўтацьвецені красаваныя

рад драматургамі й крытыкамі. Калі ў за больш буйныя рэчы. Малая творчая выбараў тэмзу мы навучыліся многам, навучыліся правильна заўважаць галоўнае, дык у справе майстэрства нам траба дамагацца многага і многага.

«Большасць нашых празаікаў трэба вучыцца ўмельству добрых кампазыцыяў твору, пазбяўвіца расыцягнутасці, рыхлых мясыцін у вялікіх творах, навучыцца майстэрству апавядання невілікага, але разам з тым такога, дзе, як у фокусе, паказываюца звязы жыцьця. Пазэтам трэба пазбяўвіца шаблёну, перапеваў. Трэба як належыць прапрацаўваць, асабліва маладзейшым нарадаў стварэннем са-прауднай любоўнай лірыкі.»

Тут

Для старых эмігрантау

Спаканьне двух пакаленъяу

Якіх 40 год таму, яшчэ да Першае Су-
светнае вайны, няпрыгляднае жыцьцё
было на Беларусі. Стары царскі ўрад ма-
ла кітапаўшы аба дабрабыце беларускага
народу. Зямля, лясы й воды належы-
ла да аштарніку, або да дзіржавы. Мала-
зьмельні, але шматамейні селянін,
апрацоўваючы сваю гаспадарку прымі-
тыўным спосабам, ня мог пракарміць
свое см'ю. Адсутнасць лесі для ігона-
га ўласнага карыстаньня стварала цяж-
кія жыльлёўкі ўмовы. Балоты не асуши-
валіся і здзеля бездарожка селянін на-
мог нават дастаць ў бліжэйшы гандлё-
вы пункт, або вёску, каб дастаць чаго-
для сваіх патрэбай. Школау будавалі
мата; сярод сялян панавала агульная
ніяпісменнасць. Да тагачасны ўрад зу-
сім і на кітавісі мець шмат асьвечан-
ных людзей, бо зь ёнімі спакайней —
яны больш паслухумяны і менш разва-
жаюць. За тое дзяржавы гандаль га-
рэлкай быў на высокім узроўні. Што ні
вёска — шынок і «манаполька» — гэта
значыць крама для продажу гарэлкі.
Адным словам выкачвалі апошні грош
зь бедакоў і заливалі гарэлкай бязрас-
нае іхніе жыцьцё.

Людзі кідаюць за заработка. Але
дзе-ж яго дастаць? У гарадох на заво-
дах і фабрыках з адстапай тэхнікай ха-
пала ў сваіх гарадзікі рабочых. Заста-
валася праца батракоў ды служжкаў у па-
ноў ў харчы ўвратку, або з мізер-
най даплатай грашыма.

І жыцьцяздолныя, працавітыя Бела-
русы вырашылі ісці ў шырокі сьевет
Яны кінулі на заработка ў далёкую
Амэрыку. Маладзенькія хлапчукі, якія
га гадох сваіх ня былі яшчэ вайскова-
забавізаны, маладыя дзяўчакі, ды ў старыя
людзі пакідалі свае сем'і єхалі.
Ехалі шукаць шчасці ў багаты, ка-
зачны край — Амэрыку. Яны спадза-
вались зарабіць грошы і варніца дахах-
ты, паставіца на ногі свае см'ю гаспадарку.
Але час судзіў ня так. Выбухла
война 1914-га году, а потым камуністыч-
ная рэвалюція ў застасіў гэтыя людзі
на чужынне, адварвала ў сваіх близкіх
і Роднага Краю. Гэтак паўсталі, так зва-
ная «стара» беларуская эміграцыя.

Нялётка прыйшлося ім, наядысменным
і неарганізаваным. Але ўспілі гады, гэ-
тыя старыя эмігранты купілі ў Амэры-
цы хаты, або фермы, самаходы, і зараб-
лялі грошы на забяспечанье сваёй ста-
расці.

А ў гэты самы час, на Беларусі, са-
вецкі ўрад, як разьюшаны звер, нічыю
іхнія сем'і, разбураў іхнія працоўныя
гаспадаркі і заганіў народ у Сібір, у кал-
гасы, у турмы і канцэнтрацыйныя лягэ-
ры. Усюды панаваў голад і настяча.
Нарэшце надышила война 1941-га году.
Хоць змучаны беларускі народ чаکаў яе,
як зблулення ада бальшавікоў, аднак
яна ня здыбісціла надзеяў, а яшчэ
больш зруйнавала край. А праз пару год
Саветы зноў займалі Беларусь і пагра-
жалі жорсткай расправай. Навучаныя
горкім досьледам мінузага, народ зноў
кінуўся ў сьевет, але гэтым разам ужо не
дзелаў заработка, а каб ратаваць сваё
жыцьцё і ўсьведамляць волны дэма-
кратычны сьевет у нехходнасці вызыва-
лення Беларусі і іншых паняволеных
камунізмам краінай. Так паўсталі гэтак
«новая», ўжо палітычная, бела-
русская эміграцыя.

І вось у дэмакратычнай Амэрыцы,

праз 40 год спакаліся гэтыя два бела-
рускія пакаленіні — стары і новай эмі-
грацыі. Мне хочацца ўспомніць адно з
такіх спаканьняў, якое адбылося сёлета
у Нью-Ёрку пры адчыненні старымі
эмігрантамі свайго новага клубу. На-
зывалася яны запрасілі нью-
Ёркскі беларускі хор моладзі і салістай
беларускага опірніка спявачкай Барбара
Вержбаловіч, якая выканала некаль-
кі захопіваючыя беларускіх народных
песні. Хор і салістка былі апрануты ў
беларускую нацыянальную вопратку.
Песні, вонкі якія адгукнуліся на прослы штата
Беларусаў і пашчышлі іх беларускай
зіночкай і танцамі, і надалей трэба пра-
цягіваць гэту карысную працу. Но толь-
кі ў беларускай вёсцы, зе на нацыяналь-
ным бытам і культурою. У пяршыню
сабры клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родныя песні і пабачыць нацыянальны
гэты клубу — выхадцы з Беларусі —
і гэтымі спакаліся з новай беларускай
эміграцыяй, зь беларускай моладзі, з
якай адгукнулася на заклік Дэмакраты-
чнага Клубу і дала магчымасць ста-
рым Беларусам паслуханы беларускія на-
родны

